

IGNASI MORETA,
No prendràs el nom de Déu en va,
Barcelona, Fragmenta,
2023, 81 pp.

Per Josep Otón

Comentar el significat de cadascun dels deu manaments sol ser una pràctica habitual en qualsevol procés catequètic. Ara bé, l'Editorial Fragmenta ens ofereix una mirada alternativa a través de la col·lecció d'assaig «Sèrie deu manaments», dirigida per Anna Punsoda. Deu escriptors reconeguts ens presenten les seves reflexions, no explícitament confessionals, entorn als preceptes del Decàleg, un text fonamental de la tradició judeocristiana.

221

Ignasi Moreta, editor de Fragmenta, participa també com a autor en aquesta iniciativa a través del comentari del segon manament: «No prendràs el nom de Déu en va». Es tracta d'un assaig breu que ens endinsa en els possibles significats que avui es poden desprendre d'aquest mandat bíblic, assumit per la tradició eclesiàstica posterior.

Per a Moreta, aquest manament constitueix una càrrega de profunditat llançada des de la pròpia essència de la religió contra els possibles paranys als quals les actituds religioses ens poden abocar. Dit amb altres paraules: la religió mateixa ens adverteix dels perills de la religió. Per tant, aquesta crítica del comportament religiós no prové d'instàncies externes, sinó que, des del seu moment fundacional, la religió mateixa s'adona dels seus propis

límits i dels riscos que comporta no assumir-los.

En definitiva, el segon manament seria una mena d'antídoto contra la instrumentalització del sagrat en favor del fanatisme, el fonamentalisme i la intransigència, perquè ens posa a l'aguait respecte a la temptació de segrestar el Misteri amb la intenció de legitimar interessos força prosaics.

222 Moreta explora els possibles àmbits on aquest precepte antic interpel·la la manera d'entendre la religió i l'experiència espiritual de la nostra societat. Per exemple, en temps de postveritat, la prohibició de jurar en nom de Déu ens recorda la necessitat de fer-nos plenament responsables de les nostres afirmacions sense caure en l'infantilisme d'haver de recórrer a una instància superior.

Així mateix, ens adverteix de la perillositat d'absolutitzar paraules i expressions, entenent-les com respostes estàtiques, fixes, immutables, anhistòriques i inqüestionables, que tanquen definitivament el procés hermenèutic. La idolatria dels conceptes és un camí que pot fer-nos caure en el deliri totalitari, supremacista i intolerant.

L'autor també critica la manca de gratuïtat que traspuen determinades formes de pregària properes a una mentalitat màgica, el providencialisme ingenu que pot esdevenir una coartada per al subjectivisme i l'arbitrarietat o l'acte blasfem que comporta reduir barroerament Déu a uns postulats teològics.

Moreta es posiciona dins de la crítica a la religió amb l'objectiu d'esporgar-la

dels abusos manipuladors i simplificadors que atempten contra el Misteri. Per això, reivindica el caràcter inefable del diví, la teologia apofàtica, la profunditat de la mística i el «com si Déu no existís» de Dietrich Bonhoeffer, és a dir, el respecte de Déu envers l'autonomia del món.

D'altra banda, apunta com aquest mateix Déu que prohibeix l'ús abusiu del seu nom —i, per tant, la seva banalització— també s'encarna, es revela com a Logos, es fa present a través del món. Per tant, el segon manament és una invitació a la prudència, a no apanyar-nos a absolutitzar el que, de fet, són mediacions. Per molt necessàries que siguin, no deixen de ser contingents. Exercitar-nos en el silenci és un camí per trobar les paraules adients tot salvaguardant el Misteri.

En resum, tal com afirma l'autor, «la crítica il·lustrada de la religió es troba al cor del Decàleg i esdevé una sana i purificadora interpel·lació per a l'ànima religiosa de tot ésser humà».